

θα με. Ματάλαβε ἐδὼ πού δὲν κοινόνησες. Σὲ συμπαθάει ἡ χάρη του...

Ἡ Ἐρωφίλη. Μπα θεὶά Ζαχαρούλα· (ἔρχεται κοντὰ στὸ κρεβάτι).

Ἡ Ζαχαρούλα. Τρίβει τὸ Γιαννάκη μας νὰ ἴδεις ὅ,τι καλὸ θέλεις. (Ἡ Ἐρωφίλη κάθεται στὸ κρεβάτι καὶ τοῦ τρίβει τὰ μελίγκια του). Σάγάπαγε Ῥωφίλη μου ὁ Γιαννάκης μας πολὺ σάγάπαγε (ἔρχεται βιαστικὴ καὶ πέρνει μιὰ μαναδέλα πού εἴταν ἐκεῖ κάπου πεταμένη· ρίχνει τὸ παλιοτράπεζο χάμου καὶ τοῦ σπάζει τὰ πόδια καὶ τὰ κάνει καψόξυλα· ἔπειτα τὰ φέρνει στὴν ἐστία κι ἀνάβει ξανά τὴ φωτιά· τὴ φυσάει ἡ Ζαχαρούλα κ' ἐκεῖνη πετάει σὲ λίγο λάδρα ἐνῶ ἡ Ἐρωφίλη ὀλοένα σκυμένη στὸ Γιαννάκη τοῦ τρίβει τὰ μελίγκια του καὶ τονὲ χουσαίνει μὲ τὸ στόμα της).

Ὁ Σωτήρης (μπαίνοντας μόρμη). Νά ! ἔσπασα πόρτες γιὰ νὰ μανοῖξουν.

Ἡ Ἐρωφίλη. Δὸς μου το ἐδῶ (ὁ Σωτήρης τῆς τὸ πᾶει).

Ἡ Ζαχαρούλα (στὸ Σωτήρη). Ἔλα καὶ φύσα τὴ φωτιά· ὁ Σωτήρης πᾶει στὴν ἐστία· ἡ Ἐρωφίλη ραντίζει καὶ τρίβει τὸ Γιαννάκη μὲ ρούμι).

Ὁ Γιαννάκης (μισοπεθαμένα). Ἄ ! μὴ...ρου...διά !... (ἔρχεται κ' ἡ Ζαχαρούλα κοντὰ του καὶ τοῦ τρίβει τὸ κορμί. Καταγίνονται οἱ δυὸ γυναῖκες ἀμίλητες κάμποση ὦρα. Ὁ Γιαννάκης ἀνοίγει τὸ στόμα του καὶ παραμιλάει ἀσυνάρτητα. Ὁ Σωτήρης φυσώντας τὴ φωτιά προσέχει πάντα στὸ κρεβάτι).

Ἡ Ἐρωφίλη (ἄξαφνα). Θεὶά Ζαχαρούλα !

Ἡ Ζαχαρούλα. Τεῖναι Ῥωφίλη ;

Ἡ Ἐρωφίλη (δείχνοντας τὸ δαχτυλίδι). Δὲν εἶναι τοῦτο τὸ δαχτυλίδι ; Ὁ κύρ Γιαννάκης τὸ κράταγε στὸ χέρι του καὶ μοῦ τᾶψισε πού πήγα νὰν τοῦ τρίψω τὸ χέρι....

Ἡ Ζαχαρούλα. Ὁ Γιαννάκης τὸ κράταγε ;

Ὁ Γιαννάκης (τέλεια ξεψυχισμένα). Θὰ...θὰ θὰ... μὲ μὲ...ξυ...πνή... (ἀκούγονται οἱ καμπάνες γλήγορα γλήγορα καὶ χαρμόσινα).

Ὁ Σωτήρης (ἀπὸ τὴ θέση του). Γενήθηκε ὁ Χριστός !

Ἡ Ζαχαρούλα (χαημένα). Ὁ Γιαννάκης σοῦ τᾶφηκε ;....

Ὁ Γιαννάκης (τὸ ἴδιο)· πνή...πνή...σει... (σέρνει τὸ κεφάλι του ἀκίνητο πρὸς τὴν ποδιά τῆς Ἐρωφίλης)

Ἡ Ἐρωφίλη (παγομένη). Παναγίτ μου !

Ἡ Ζαχαρούλα (βλέποντας τὸ Γιαννάκη γερμένο στὴν ποδιά τῆς Ἐρωφίλης ἀκίνητο. Τρελὰ πρὸς καὶ χαημένα). Γυιόκα μου ! Γυιόκα μου ! Ἔδωκες τὴν ἀρεδῶνα τῆς νιότης καὶ τῆς γεροσύνης ; Γυιόκα μου !

Γυιόκα μου σοῦπρεπε τέτια νύφη σοῦπρεπε ! Ποῦσαι χρυσέ μου νὰν τὴν πάρεις ; Δικὴ σου εἶναι καὶ σὲ θέλει ! Μὴ φέδγεις ξανθὲ μου κ' ἡ νύφη σου εἶναι ὡμορφη ! Γύρνα ἀγόρι μου γύρνα ! (ἄξαφνα πέφτοντας ἀπάνου του μὲ σπαραχτικὰ φωνή). Πᾶει !.... (Οἱ καμπάνες σημαίνουν ὀλοένα χαρμόσινα).

1898

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΛΗΣ

ΦΙΟΡΕΛΛΑ

Δρᾶμα σὲ μιὰ πράξη τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν.

Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ τεχνίτη δὲ φαίνεται ἀπὸ τὴν «κατὰ συνθήκη» ἐπιτυχία, παρὰ ἀπὸ τὸ δρόμο πού ἀκολουθεῖ γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ πού βλέπει αὐτὸς τὴν ἐπιτυχία. Εἶναι ἀλήθεια πὺς ὁ συγγραφέας τῆς «Φιορέλλας» κάμποσες φορές παραστράτησε, κινημένος ἀπὸ τὸ σκοπὸ τοῦ νὰ μιλήσῃ πρὸς κοντὰ μὲ τὴ διάθεση καὶ τὴ σκέψῃ τοῦ κοινοῦ μας, πού βρῖσκεται ἀκόμα σὲ σύγνεφα μιᾶς βάρβαρης συντηρητικότητος καὶ σεμνοτυφίας. Ὅμως ὁ κ. Χόρν, λιγότερο μὲ τοὺς «Νικημένους» καὶ περισσότερο μὲ τὴ «Φιορέλλα», ἔβαλε τὸ χαλινάρι πού πρέπει στὴν τέτοια του τάση, κ' ἤρθε νὰ πᾶρῃ ἀπὸ τίς ἀληθινὰς πηγὰς τῆς ζωῆς τὰ θέματά του.

Ἡ Φιορέλλα ἀπατᾷ τὸν ἄντρα της μ' ἓνα ὑπάλληλο τοῦ γραφεῖου του. Ἡ δούλα, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν κυρά της, τὸ φανερώνει. Ὁ ἄντρας τῆς Φιορέλλας βεδαιώνεται ἀπὸ τὰ γράμματά της πρὸς τὸν ἐρωμένο της, καὶ δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ νὰ τὴν ἐγείρῃ σὲ σπῖτι της. Προσκαλεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα τῆς Φιορέλλας καὶ τοὺς δηλώνει τὴν ἀπόφασή του. Ἡ Φιορέλλα ἀρνιέται νὰ πᾶ σπῖτι της, καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ τραγικῇ, φανερώγει πὺς αὐτὸ τὸ σπῖτι τοῦ πατέρα της στάθηκε ἡ καταστροφὴ μὲ τὰ παραδείγματα πού ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ μητέρα της. Ἀναλαβαίνει ὁ γέρος, ὁ πατέρας τῆς Φιορέλλας, νὰ κανονίσῃ τὰ πράγματα. Μιλεῖ τοῦ γαμπροῦ του συντριμένος. Κι αὐτὸς ἄλλοτε βρέθηκε στὴν ἴδια θέση, ἐπνίξε τὸν πόνο του κι ἀκολούθησε τὴ μοῖρά του δίχως νὰ μιλήσῃ, γιὰτὶ βαρὶ τὸ σκάνταλο εἴτανε κ' ἡ Φιορέλλα τότες, μεστὸ κοριτσάκι, ἤθελε τὴ φροντίδα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπόληψής του. Καλῆτερα νὰ τὰ ξεχάνῃ κανεὶς τέτοια πράγματα, παρὰ νὰ τὰ ξετυλίγῃ. Συμβουλεύει τὸ γαμπρό του νὰ κάμῃ κι αὐτὸς τὸ ἴδιο, γιὰ χάρη τῆς Χρηστίνας, τῆς μικρῆς χαριτωμένης κόρης τῆς

Φιορέλλας. Ὁ ἄντρας τῆς Φιορέλλας συγκινιέται σὰ λόγια τοῦ πεθεροῦ του. Δὲν εἶναι μόνος αὐτὸς ποὺ πονεῖ. Γιὰ τὴν ἴδια αἰτία μαρτύρησε κ' ἕνας ἄλλος, ποὺ τώρα τοῦ μιλεῖ μὲ τόση γαλήνη. Ἔτσι ἀποφασίζει καὶ πνίγει τὸ σκάνταλο, κ' ἡ Φιορέλλα γίνεταί πάλι τῆς ζωῆς του ἡ συντρόφισσα.

Τὸ ἔργο ζουγραφίζει μὲ στέρεα χρώματα τὴ σύγχρονη κοινωνία μας. Οἱ τύποι ποὺ μᾶς παρουσιάζει ὁ συγγραφέας, ὅσο κι ἂν εἶναι στοριζμένοι μὲ χοντρές γραμμές, ζοῦνε φυσικά πάνου στὴ σκηνὴ καὶ κοινοῦνται ἐσωτερικά. Δὲν εἶνε τὰ συνηθισμένα νευρώσαστα τῆς δημοσιογραφικῆς θεατρογραφίας μας. Ὅμως, μπορεῖ νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς, πῶς ὁ μῦθος τοῦ ἔργου ἔχει κάμποσα χάσματα καὶ τεχνικά λάθια. Ἡ εἰρωνία τοῦ ἀντρός τῆς Φιορέλλας καὶ τὸ βασάνισμά της σὲ τυραννικὲς ἐρωταπόκρισες γιομίζουν κουραστικά μιὰ σκηνὴ δολάκαιρη, δίχως αἰτία δραματική. Τὴν ἀλληγορία τοῦ κάτι ποὺ ἔχασε ἡ Φιορέλλα, αἰτία λύπης γιὰ τὴ Χρηστίνα, καὶ ποὺ τῆς τὸ ξαναδίνει ὁ ἄντρας της, τὴ βρίσκουμε ἀνάβαθη καὶ ἀφύσικη καὶ κακοεξαλμένη μιμητικά. Ἡ ἀφορμὴ καὶ τὸ ξετύλιγμα τῆς ἀγάπης τῆς Φιορέλλας πρὸς τὸν ὑπάλληλο τοῦ ἀντρός της μένει μυστήριο γιὰ τὸ θεατὴ, ἐνῶ θὰ μᾶς ἔδινε κάμποσο ὕλικό γιὰ τὸ ψυχολογικό της ζύγισμα. Ὁ ἴδιος ὁ ἐρωμένος της τίποτα δὲ μᾶς δείχνει, καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε, πῶς ὁ τύπος αὐτὸς εἶνε παραμελημένος ἀπὸ τὸ συγγραφέα, ἐνῶ ἴσια ἴσια ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσῃ ζουγράψιμα ἀπὸ τὰ πιδ δυνατὰ, ποὺ θὰ τονέ βοηθοῦσε στὸ τεχνικώτερο ξετύλιγμα τοῦ ἔργου. Γιατί ἡ ἀλήθεια τῆς ζωῆς δὲ φτάνει νὰ δημιουργήσῃ μονάχη ἔργο καλλιτεχνικό. Χρειάζεται κάποια λυγεράδα στὴ διατύπωση καὶ κάποιο ἀψηλότερο φτερούγισμα τῇ στιγμῇ ποὺ τὸ ὑφάδι τῆς σκηναϊκῆς τέχνης ἐνώνει τὸν κόσμον τῆς φαντασίας τοῦ καλλιτέχνη μὲ τὸν κόσμον τὸν πραγματικό. Ἡ ἐρῇ πνοὴ ποὺ χρειάζεται γιὰ τὸ ζωντάνεμα τῆς δημιουργίας, δὲν εἶνε τοῦ καθενός. Καὶ σὰν ἡ τέτοια πνοὴ λείπει, δὲν μπορεῖ τὸ ἔργο τῆς τέχνης νὰ ζήσει τὴν ἀξία ποὺ τοῦ πρέπει.

Ἡ «Φιορέλλα» εἶναι ἀπὸ τὰ ἔργα, ποὺ γιὰ τὴν ἀγρονὴ δραματογραφία μας δείχνει τὸ μέρος ποὺ κρύβεται ἡ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς παρατήρησης. Ὁ συγγραφέας της ἄς πασκίσῃ νὰ βρῇ καὶ τὴν ἀνάδρα τῆς Τέχνης ποὺ τοῦ λείπει, μὲ τὸ δρόμο τῆς εἰλικρίνειας ποὺ φαίνεται γιὰ τὴν ὥρα πῶς θέλει ν' ἀκολουθήσῃ.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Στὴν ταβέρνα τώρα οἱ χωριάτες εἶχαν φύγει. Κι ἀπὸ ἕνα ἄλλο τραπέζι ἀντήχησε ἀπὸ πολλὰ στόματα ἕνα ἄλλο τραγούδι :

Σὰν ἀπεθάνω θάψε μου δῶ μέσα στὴν ταβέρνα
Νὰ μὲ πατεῖ ἡ ταβερναριά κ' ἡ κόρη ποὺ μ' ἐκέρνα.

Στὸ τέλος τοῦ τραγουδιοῦ ἔλη ἡ ταβέρνα ἐγένετο. Ὁ κόσμος εἶχε πληθύνει. Ὁ μικρὸς ξυπόλυτος δοῦλος δὲν ἐπρόφτανε νὰ πλένει τὰ ποτήρια, κάποιοι κρασιζόμενοι ἐφώναζαν περσότερο. Καὶ ἡ κουδέντα εἶταν γενικιά. Ἐμιλοῦσαν γιὰ τὰ καρδιά, γιὰ τὰ παπόρια ποὺ ἐρχόνταν φορτωμένα κάρβουνα καὶ ποὺ ἐφόρτωναν τὰ λάδια τοῦ νησιοῦ· ἐμιλοῦσαν γιὰ τὰ παζάρια τοῦ λαδικοῦ ποὺ ἐκείνην τὴ χρονιά εἶχαν βασταχτεῖ ἀκριθὰ πολὺ, γιὰ τὰ χρήματα ποὺ ἔμπαιναν στὸν τόπο· ἐμιλοῦσαν γιὰ τοὺς φόρους ποὺ ἔδωζε ἡ Κυβέρνηση, κάθε Κυβέρνηση, ἐταιμάζοντας πόλεμο, γιὰ νὰ στέρνει τοῦ τόπου τὰ πλούτη, τὸν ἴδρον τοῦ ἐργάτη, σὲ ξένα πουγγιά τῶν πλούσιων τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἰταλίας, καὶ κάπου κάπου ἀντίσκοφε τὴν ὀμίλια ἕνα ἁρμονικὸ τραγούδι, σὰν τοῦτο :

Κορίτσι δὲν ἀγάπησα ποτὲ μὲ τὸν παρὰ μου
Παρὰ μὲ τὸ τραγούδι μου καὶ μὲ τὸν ταμπουρά μου.

Μιὰ Κυριακὴ τ' ἀπόγιομα ἡ σιόρα Ἐπιστήμη ἡ Τρινκούλαινα, ἐκαθότου, ὥπως ἐσυνήθιζε κάθε γιορτῇ, μ' ἄλλες νοικοκυρὲς στὴ μικρὴ πλατεία τοῦ προαστείου. Ἡ κάθε μία εἶχε φέρεи τὸ σκαμνὶ της ἀπὸ τὸ σπίτι της, κ' εἶταν ὅλες καθισμένες στὴν ἀράδα στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, μπρὸς σὰ σπῖτια. Μπροστά τους, ἡ θάλασσα ἤσυχη καὶ μπλάδα, ἀπλωμένη ὥς τὰ βουνὰ τῆς στεριάς ποὺ εἶταν ἐκείνην τὴν ὥρα καταχνιασμένα ἀκόμα ἀπὸ τὸ θερμὸ λιοπύρι. Σ' ἕνα μέρος κατηφορῆτο στὸ γιαλὸ, δύο μαῶνες, ἡ μία ἀφτιαστὴ ἀκόμα, ἡ ἄλλη κοντοτελειωμένη, ἐπρόσμεναν τοὺς μαστόρους, ποὺ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ θὰ ξανάπιαναν τὸ ἔργο τους. Πάνου σ' ἕνα τεντωμένο σκοινὶ ἐστέγνωσαν τὰ μαῦρα δίχτυα. Ἐνας ἀγέρας ζεστός ἔμπαινε ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ ἡ κάψα εἶταν ἀκόμα πολὺ δυνατὴ. Τεῦ προάστειο τὰ κορίτσια, ἐσεργιάνιζαν μπουλούκια, μπουλούκια, στὴ μεγάλη τὴ ρούγα, δλα χωρὶς μά-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 487 καὶ 488.